

pretacije tega novca ter domneve v zvezi s tem.

Dobrodošla dodatka v knjigi sta tudi pripevka H. Birkhana, ki lingvistično obdeluje legende na novcih (68—70) ter E. Webra, ki podaja epigrafske doprinose za noriška knežja imena (71—76). Zelo važen je tudi tipni katalog (82—114), ki s tehničnega vidika razlaga izdelavo in razvoj posameznih žigov ter je izredno koristen pri določanju novcev.

Določene pomanjkljivosti ugotavljam v katalogu novcev, ki so prikazani na 50 tabelah — omejujem se predvsem na novce s področja Slovenije. Tako večkrat pogrešam navedbo sicer znanega najdišča za posamezen novce (npr.: za novce WN/A 1 4 manjka navedba najdišča Celje; podobno ON/6 7 ter ON/7 1 Dobrna Retje; ON/7 32 Stična; ON/11 9 in 16 Dobrna Retje; ON/11 33 Kranjska). Manjka navedba najdišča Lemberg za vse novce, ki se hranijo v Numizmatičnem kabinetu na Dunaju pod inv. št. 26974—27008 (ON/7 2, 18, 25—28, 35, 37, 41, 43, 44, 46—48; ON/10 16, 26, 29—32, 37; ON/11 40, 43—45, 51, 52, 56, 57, 68, 69; ON/12 10; ON/SC 23 2, 4. — prim. tudi R. Paulsen, *Die Münzprägungen der Boier* [Leipzig/Wien 1933] 122). V nekaterih primerih je najdišče zamenjano, na primer: ON/5 109 napačno Gradišče b. Šentjernej, pravilno Glavica pri Vrhpolju; ON/7 31 Domšale Stična, pravilno Domžale; ON/10 30 napačno St. Georgen, pravilno Lemberg; ON/11 1 Domšale Stična, pravilno Stična; CC 1 napačno Trbovlje, pravilno Vrhnika; JJ 4 napačno Šentjernej, pravilno Mihovo. Slovenska imena so največkrat pisana napačno (Domšale, Kostrivnica, Troblje, Blatna Brezovica, Kastanjevica, itd. — pravilno Domžale, Kostrivnica, Trbovlje, Blatna Brezovica, Kostonjevica itd.), pogosto ostajajo kar nemška imena, prevzeta pač iz stare literature (WN/D 1 6 Unterlahnhof b. Celje — Spodnji Lanovž; WN/G a 2 18 Altenmarkt b. Windischgraetz — Stari trg pri Slovenj Gradcu; WN/G e 32 Pettau — Ptuj, itd.). Drnovo pri Krškem je vseskozi označeno kot Neviodunum b. Krško (ON/4 26, ON/5 94, ON/SC 14 8, ON/SC 20 1). Za vse novce, ki se hranijo v ljubljanskem Numizmatičnem kabinetu uporabljaja teže, podane pri W. Šmidu (Die

keltischen Münzen des Rudolfinums, *Landesmuseum Rudolfinum in Laibach, Bericht für das Jahr 1906* [Laibach 1907] 33—49), čeprav se le te od dejanskih tež novcev pogosto bistveno razlikujejo (npr.: ON/6 4 pravilno 10,32 g, Göbl 10,73 g; ON/9 15 pravilno 10,36 g, Göbl 10,62 g; ON/11 30 pravilno 10,23 g, Göbl 10,55 g, itd.). Napake pri navedbi tež so tudi pri novcih, ki se hranijo v drugih zbirkah ON/11 51 pravilno 10,17 g, Göbl 10,7 g).

Na koncu knjige so zbrane okrajšave, seznam uporabljene literature, imenski ter stvarni katalog in konkordance med omenjeno knjigo ter FMRÖ/MB, kjer te ne držijo, kar vse prispeva k večji uporabnosti knjige. Pri bogatem slikovnem materialu moti le različna kvaliteta fotografij, saj so nekatere delane po odlitkih, nekatere po originalih ali pa so kar povzete iz starejših publikacij.

Prof. Göblu smo lahko samo hvaležni, da se je lotil obdelave zamotane problematike noriških kovov ter jo tudi odlično izpeljal in vsakomur, ki se poklicno ali ljubiteljsko bavi s keltsko numizmatiko bo omenjena knjiga postala nepogrešljiv pripomoček. Upamo pa tudi, da bo marsikoga vzpodbudila k objavi novcev, ki se danes še neobdelani skrivajo v muzejskih in privatnih zbirkah.

Peter Kos

H. Bannert und G. Piccotini, *Die Fundmünzen der römischen Zeit in Österreich, Kärnten 1: Die Fundmünzen vom Magdalensberg* (= Archäologische Forschungen zu den Grabungen auf dem Magdalensberg 2 = Kärntner Museumsschriften 52). Klagenfurt: Verlag des Landesmuseums für Kärnten 1972, 79 str., VI tab. in 2 tipni tabeli.

Akcija izdajanja novcev, odkritih na območju Avstrije, znana pod imenom FMRÖ (*Die Fundmünzen der römischen Zeit in Österreich*), ki jo je leta 1969 sprožil R. Göbl po vzgledu že več let trajajoče podobne akcije v Nemčiji (FMRD = *Die Fundmünzen der römischen Zeit in Deutschland*), je slednjič zajela tudi našo neposredno sosesčino, Koroško, saj imamo pred seboj katalog novcev, ki so bili do leta 1970 najdeni na Magdalensbergu (Štalenski vrh).

V izredno vestno izdelanem katalogu, opremljenim s spremnim aparatom za razumevanje kataloga, so obdelani grški (G. Piccotini), keltski (H. Bannert) ter rimski in bizantinski novci (G. Piccottini). V prvem delu kataloga (19—52) najdemo posamično odkrite novce z natančnimi najdiščnimi podatki in literaturo, kjer je bil novce prvotno objavljen, pri čemer so zelo koristne konkordance med prvo publikacijo novca in katalogom (62 ss). V drugem delu kataloga so objavljeni po vrstnem redu odkritja vse štiri zakladne najdbe (53—60).

Medtem ko so grški in rimski novci v obeh delih kataloga urejeni po kronološkem redu, pa to pogrešamo za keltske novce. Za male srebrnike uporablja H. Bannert še vedno relativno kronologijo K. Pinka ('Die keltischen Münzen vom Magdalensberg', *Carinthia I* 148 1958] 143), po kateri si sledijo novci tipa Aeduer, Karlstein, Magdalensberg in Eis, kronologijo torej, ki ne upošteva metroloških zaključkov, čeprav je sicer že Pink sam ugotovil, ne da bi to upošteval pri relativni kronologiji, da so novci tipa Eis težji od novcev Magdalensberg tipa (K. Pink, 'Keltisches Silbergeld in Noricum', *WPZ* 24 [1937] 56) niti dejstva, da se aver z lečastim izbočenjem, oziroma gladek aver na novcih tipa Magdalensberg razvije iz glave na averu novcev tipa Eis. Pravilno bi si torej morali novci v katalogu slediti relativno kronološko: Aeduer, Eis, Magdalensberg ter končno Karlstein tip. Na Magdalensbergu prevladujejo novci tipa Magdalensberg (315 po številu). Prav na osnovi tega je H. Bannert skupaj z R. Göblom izvedel podrobno tipologijo teh novcev (14—16 ter Typentafel A, B) ter to tudi skrbno grafično prikazal na tipni tabeli A (glej tudi R. Göbl, *Typologie und Chronologie der keltischen Münzprägung in Noricum*, Denkschriften d. österr.

Akad. d. Wiss., Phil.-Hist.-Klasse, 113. Band [Wien 1973], 50 ss, Taf. 47). Kot primerjava so na tipni tabeli B v povečavi prikazani originalni novci, kjer pa žal niso vedno izbrani najboljši primeri, saj včasih niti ne odgovarjajo grafičnemu prikazu (cf. IAa), skromna kvaliteta teh povečav pa tudi drugače onemogoča primerjavo (cf. IAg, IB1, IDp, IIC, IIE). Zelo diferencirana tipologija, po kateri je določanje novcev tipa Eis in Magdalensberg vsaj v nekaterih primerih zelo subjektivno, bo gotovo doživela še mnogo sprememb in dopolnitev, saj nam že površen pregled še neobjavljenih novcev iz Celja (Savinja) pokaže marsikateri tip, ki v tipologiji H. Bannerta ni vključen.

Rimski novci so marsikdaj na novo datirani, s tem je datiran tudi *t. p. q.* zakopa zakladne najdbe, zato je nujno, da se vedno naslanjamo na ta katalog ter se tako izognemo raznim nejasnostim in prenegljenim zaključkom (cf. G. Dembski, 'Die keltischen Fundmünzen von Aguntum', *NZ* 86 [1971] 49).

Za razliko od FMRD imamo v FMRÖ tudi slikovni material, kar je pri keltskih novcih še posebej hvalevredno. V katalogu je tako prvič slikovno objavljena zakladna najdba IV., odkrita leta 1965.

S pričujočim katalogom so končno na enem mestu sistematično zbrani vsi novci z Magdalensberga in tako dostopni širši znanstveni javnosti, pred seboj pa imamo prvič neko sistematično kataloško obdelavo keltskih novcev, kakršno smo do sedaj pogrešali in le želimo si lahko, da se bodo tako v tujini kot pri nas lotili prav tako skrbne kataloške obdelave keltskih novcev, saj prav na tem področju keltske numizmatike zeva široka vrzel.

Peter Kos